

Världens mest jämställda land?

En genomgång av kvinnors rättigheter de senaste 25 åren

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, 2021

Diarienummer: ALLM 2020/71

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Annika Karlsson

E-post: annika.karlsson@jamy.se

PEKINGPLATTFORMEN – EN GLOBAL MILSTOLPE FÖR JÄMSTÄLLDHET

FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking år 1995 var det dittills största globala mötet om jämställdhet. På mötet antogs Pekingdeklarationen om jämställdhet och dess handlingsplan Pekingplattformen. Pekingplattformen är den globala handlingsplanen för jämställdhet som nu fyllt 25 år.

Det har skett viktiga framsteg inom jämställdhet sedan Pekingplattformen antogs, men det finns fortfarande arbete kvar att göra. Pekingplattformen innehåller tolv sakområden med målsättningar kring jämställdhet. Tillsammans med FN:s konvention om avskaffandet av all form av diskriminering av kvinnor (CEDAW) och de globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030) utgör Pekingplattformen ett viktigt globalt ramverk för en mer jämställd värld.

Hur har då utvecklingen mot målen i Pekingplattformen sett ut de senaste 25 åren och vad återstår att göra? I den här överblicken ges en bild av utvecklingen inom ramen för de sex svenska jämställdhetspolitiska målen.

MAKT OCH INFLYTANDE

MER JÄMSTÄLLT I POLITIKEN

Andelen kvinnor i politiken ökar i världen och i Sverige. Därmed ges fler människor rätt och möjlighet att vara med och forma samhällen.

Sedan 1995 har andelen kvinnor i nationella parlament i världen ökat från

11 till 25%

I EU:s medlemsländer uppgår andelen kvinnor i nationella parlament till

32,2%

1 av 4

ledamöter i världen är kvinnor

Kvinnor i lokala politiska församlingar har ökat över tid i EU- och EES-området. Sverige har tidigare haft högst andel, men ligger nu på

**2:a plats
efter Island**

Kvinnors representation i lokala politiska församlingar har ökat i världen och utgör nu i genomsnitt

36%

Sverige har EU:s mest jämställda nationella parlament med

46% kvinnor

I Sverige har kvinnors representation i kommunfullmäktige stått relativt still de senaste 25 åren. 1994 – 1998 utgjorde de 41,3 procent och i nuvarande mandatperiod

43,3%

Genomsnittet i EU/EES är 32,6%

Utrikes födda, särskilt kvinnor, är underrepresenterade i politiken. Bland de kvinnor som valdes in i Sveriges riksdag 2018 var

**7% utrikes
födda**

Samtidigt utgjorde utrikes födda kvinnor 14% av de röstberättigade kvinnorna 2018.

På lokal nivå är **representationen av utrikesfödda** ännu lägre. Efter valet 2018 utgör utrikesfödda i genomsnitt

8,2%

av de folkvalda till kommunfullmäktige. Utrikes födda kvinnor utgör en något högre andel (9,1%) än utrikes födda män (7,5%).

Bland personer 16 - 84 år i Sverige som är aktiva i ett politiskt parti 2019 så var

**0,9% kvinnor
och 1,6% män**

I Europaparlamentet har andelen kvinnor ökat kontinuerligt

från

27,4%

under mandatperioden 1994 - 1999

till

40,7%

under innevarande mandatperiod 2019 - 2024.

*Källor: UN Women, SCB,
Europaparlamentet, EIGE*

ARBETE OCH EKONOMI

FORTSATT EKONOMISK OJÄMSTÄLLDHET

Kvinnors inkomster har ökat mer än mäns de senaste 20 åren, men män har fortfarande mycket högre inkomster än kvinnor. Kvinnor och män har inte lika möjligheter och villkor i betalt arbete och kapitalinkomster, vilket påverkar den ekonomiska självständigheten livet ut.

År 2000 låg **kvinnors inkomst** i Sverige på

76,6%

av mäns. 2018 var samma siffra

82,6%

Skillnaden i kapitalinkomster mellan kvinnor och män är betydligt större. 2018 gick

71%

av kapitalinkomsterna i Sverige

till män

Enligt SCB:s uppgifter är **inkomstskillnaderna mellan könen mindre bland utrikes jämfört med inrikes födda**, vilket till stor del beror på att det är betydligt vanligare med höga inkomster bland inrikes födda män än bland utrikes födda män.

Kvinnor deltar i lägre grad på arbetsmarknaden än män. **Globalt har kvinnors arbetskraftsdeltagande i förhållande till mäns stått stilla de senaste 20 åren.**

Sverige, liksom övriga nordiska länder, har **internationellt sett hög sysselsättningsgrad** bland kvinnor och därmed mindre skillnad mellan könen vad gäller deltagande i arbetskraften.

Inom EU - och EES-området har **sysselsättningsgapet mellan kvinnor och män** också minskat kontinuerligt, från

16,7% 2003

till

11,6% 2018

Av personer med svensk bakgrund som startade nya företag 2018 så var

33% kvinnor

Statistiken är snarlik bland personer med utländsk bakgrund där kvinnorna stod för 32 % av de nystartade företagen.

Såväl bland personer med svensk som utländsk bakgrund **startade fler kvinnor än män företag inom näringsgrenen personliga och kulturella tjänster** (60% respektive 59%)

Bland personer med svensk bakgrund startade även fler kvinnor än män företag inom vård och omsorg (59%) samt utbildningsväsendet (57%). De övriga näringsgrenarna, som totalt består av 15 stycken, dominerades av män.

Personer med funktionsnedsättning, särskilt kvinnor,

missgynnas ekonomiskt

De är överrepresenterade i den grupp vars disponibla inkomst understiger 60 procent av medianinkomsten i Sverige, vilket är indikatorn för **risk för fattigdom** inom EU.

Av kvinnor med funktionsnedsättning över 30 år befinner sig

20%

i den utsatta gruppen, jämfört med

16% av män

med funktionsnedsättning.

Källor: UN Women, SCB, EUROSTAT, Jämställdhetsmyndigheten

JÄMSTÄLLD UTBILDNING

FLER KVINNOR MED HÖGRE UTBILDNING.

Globalt har andelen flickor som går i skolan ökat de senaste 25 åren och idag går lika många flickor som pojkar i skolan. Flickors och kvinnors tillgång till utbildning har stärkts, vilket förbättrar möjligheter till arbete och försörjning i framtiden. I Sverige har alla tillgång till utbildning, men flickor har i genomsnitt högre betyg än pojkar och fler kvinnor än män studerar vidare på universitet och högskolor.

Även om flickor i världen går i skolan i större utsträckning än 1995 så är skillnaden stor mellan och inom länder.

Läskunnigheten ökar, men

en halv miljard

flickor och kvinnor är fortfarande inte läs- och skrivkunniga.

Könsfördelningen i Sverige bland dem som har behörighet till högre studier är

53,7% kvinnor

46,3% män

49%

av kvinnorna

i Sverige har läst vidare efter gymnasiet, att jämföras med jämfört med

38%

av männen

I Sverige har utbildningsnivån ökat för hela befolkningen, med en större andel med avklarad gymnasieexamen och fler högskoleutbildade. **Kvinnor har högre utbildningsnivå än män.**

Läsåret 2017/2018 var det drygt

dubbelt så många kvinnor som män

som var inskrivna på högskolestudier
på grundnivå i Sverige.

Flickor har högre betyg

än pojkar och en högre andel pojkar
än flickor har inte uppnått kunskaps-
kraven i ett eller flera ämnen när de
slutar grundskolan i Sverige.

På de flesta utbildningsinriktningar i
Sverige finns en påtaglig könsupp-
delning, i såväl gymnasieskolan,
yrkeshögskolan som högskolan.

Flickor och pojkar liksom kvinnor
och män gör **könsbundna studieval i
gymnasieskolan och högre studier.**

I Sverige och världen finns en stor
grupp unga som varken arbetar eller
studerar. Andelen är högre bland unga
kvinnor. Globalt är

31% av unga kvinnor och

14% av unga män

mellan 15 och 24 år är inte i utbildning
eller arbete.

I Sverige finns närmare 160 000 unga mellan 16 och 29 år
som varken arbetar eller studerar. Andelen är högre bland
utrikes födda än bland inrikes födda och högst är andelen
bland utrikes födda kvinnor.

I gruppen 25 - 29 år är det drygt
bland utrikes födda kvinnor som varken arbetar eller studerar,
att jämföras med

24%
9%

bland inrikes födda kvinnor i
samma ålder.

*Källor: UN Women, Skolverket, Myndigheten för
ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)*

OBETALT HEM – OCH OMSORGSARBETE

KVINNOR STÅR FORTSATT FÖR MERPARTEN AV HEM – OCH OMSORGSARBETE.

Globalt har möjligheten att förena arbete och familjeliv stärkts de senaste 25 åren. Fler länder har föräldraförsäkring som omfattar både kvinnor och män. Kvinnor utför dock mer obetalt hem- och omsorgsarbete både i Sverige och globalt. Obetalt hem- och omsorgsarbete, liksom de sociala skyddsnäten, påverkar människors livsinkomster och ekonomiska självständighet.

De senaste 25 åren har det sociala skyddsnätet för kvinnor i världen stärkts och fler har fått tillgång till barnbidrag eller liknande stöd.

I Sverige har uttaget av föräldrapenningen blivit mer jämställt, men fortfarande tar kvinnor ut

2/3

av föräldrapenningen och är lediga utan den mycket längre tid än män.

Majoriteten av de föräldrar som delar lika på föräldradagarna har eftergymnasial utbildning.

41%

av kvinnorna i världen har nu tillgång till föräldrapenning.

1974

var Sverige det enda landet i världen som hade föräldrapenning för pappor;

2015

hade det ökat till

94 länder

40% av papporna

till barn födda 2016 i Sverige hade tagit ut minst 90 dagar med föräldrapenning när barnet fyllt två år.

Andelen föräldrar som delar jämställt
(40/60) på föräldradagarna i Sverige
har ökat kontinuerligt över tid, från

9,5% 2005
till
18,4% 2017

År 2010 ägnade kvinnor i genomsnitt

16% av sin tid åt obetalt
arbete i Sverige;

motsvarade andel för män var

13% Det motsvarar ungefär
45 minuter per dygn.

Nära

3%

av Sveriges barn bor i familjer som
under lång tid haft **svårt att betala det
nödvändigaste**. Majoriteten har minst
en förälder som är född utomlands.

4 av 10 barn

är skrivna hos en ensamstående för-
älder i Sverige. För ensamstående
föräldrar med två eller fler barn utgör
ersättningar en större del av inkom-
sten än för familjer i genomsnitt.

Drygt

23 000 barn

i Sverige i åldern tre till fem år är **inte
inskrivna i förskolan**. Det motsvarar 6
procent av alla i den åldern. Av dem är

**20% utrikes
födda**

Det kan jämföras med att 7 procent av
alla barn i Sverige mellan tre och fem
år är utrikes födda.

*Källor: UN Women, SCB,
Försäkringskassan, Regeringen*

JÄMSTÄLLD HÄLSA

FÖRBÄTTRADE FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR EN JÄMSTÄLLD HÄLSA.

Globalt har kvinnors och flickors hälsa förbättrats under de senaste 25 åren. Fler kvinnor har tillgång till mödravård och färre avlider till följd av graviditet. Även i Sverige har folkhälsan utvecklats positivt. Fler människor har därmed möjlighet till en god hälsa, som bidrar till ett jämställt och aktivt deltagande i samhället. Det finns dock fortsatt stora utmaningar.

Mödradödlighet är ett betydande hälsoproblem i världen. 2017 dog cirka

300 000

flickor och kvinnor i världen till följd av graviditet.

Mödradödligheten världen över har minskat med

38%

sedan år 2000, men fortfarande dör 211 kvinnor per 100 000 födselar.

Kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter har stärkts i vissa länder, men **globalt saknar många kvinnor tillgång till familjeplanering och preventivmedel.**

FN beräknar att

190 miljoner kvinnor

i reproduktiv ålder som vill undvika graviditet inte använder preventivmedel.

Den svenska **förlossningsvården** håller överlag en hög kvalitet i ett internationellt perspektiv.

Samtidigt kvartår förbättringsområden i vården före, under och efter förlossning. Bland annat gäller det att **motverka förlossningsskador.**

Sverige ligger internationellt sett relativt högt avseende andelen som får **allvarliga bristningar.**

Kvinnor lever i genomsnitt längre än män i Sverige, men **kvinnors hälsa uppges vara sämre än mäns**.

Kvinnor rapporterar såväl en sämre fysisk som

psykisk ohälsa

i de flesta åldersgrupper.

Enligt Folkhälsomyndighetens mätning 2018 var andelen kvinnor som uppgav att de hade ett **nedsatt psykiskt välbefinnande**

20% medan motsvarande siffra för män var

14%

Den psykiska ohälsan är också vanligare bland 16 - 29 - åringar. I Sverige tar

dubbelt så många män

som kvinnor sina liv årligen.

Medellivslängden ökar för alla utom lågutbildade kvinnor. Sedan 1992 har kvinnor över 30 år med endast förgymnasial utbildning haft en närmast obefintlig utveckling av den återstående medellivslängden.

Andel unga i åldern 16 - 29 år i Sverige som uppger att de i skolan fått de kunskaper de behöver för att ta hand om sin egen sexuella hälsa (2015) är

40,5% kvinnor

57,6% män

Källor: UN Women, Jämställdhetsmyndigheten, Folkhälsomyndigheten, SCB

MÄNS VÅLD MOT KVINNOR

ETT HOT MOT KVINNORS LIV OCH RÄTTIGHETER.

Trots att vissa framsteg har skett de senaste 25 åren så fortsätter mäns våld mot kvinnor att vara ett utbrett och underrapporterat problem i hela världen, som utgör ett hot mot kvinnors och flickors liv och hälsa. Därmed har inte alla människor samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Mäns våld mot kvinnor uppträder i olika former. De senaste 25 åren har nya digitala plattformar tillkommit som arenor där kvinnor blir hotade, förlöjligade och kränkta.

1 av 10 kvinnor

i EU rapporterar att de har utsatts för **trakasserier online** sedan de var 15 år.

Barnäktenskap har sedan 1995 minskat från 1 av 4 flickor till 1 av 5 flickor. **Men fortfarande gifts**

12 miljoner

flickor bort innan 18 års ålder varje år.

Kvinnlig könsstympning av flickor och unga kvinnor (15 - 19 år) har också minskat i 31 länder där det är vanligt förekommande, från

47% till 34%

De senaste 25 åren har mäns våld mot kvinnor synliggjorts alltmer och **arbetet har stärkts**, till exempel genom #METOO. Lagstiftning har tillkommit eller förstärkts. I Sverige infördes 1998 **grov kvinnofridskränkning** för att stärka skyddet för kvinnor.

Med införandet av **samtyckeslagen** 2018 har Sverige kommit närmare att uppnå målsättningarna kring ett rättsligt ramverk för att främja jämställdhet.

På ett globalt plan har

18% av flickor och kvinnor

mellan 15 - 49 år utsatts för **fysiskt och/eller sexuellt våld** av en nuvarande eller tidigare partner under det senaste året.

I Sverige är dödligt våld där offret och förövaren var eller hade varit i en parrelation den vanligaste formen av dödligt våld mot kvinnor.

Antalet fall av människohandel som registrerats i Sverige har fördubblats sedan 2009 och mörkertalet är troligen stort. Av personer som identifierades som offer eller potentiella offer för människohandel i Sverige 2019 var

202 av 249 kvinnor

Utnyttjandet rör främst sexuell människohandel där nästan alla var kvinnor. **Risk för människohandel ökar vid väpnade konflikter.**

Människohandlare riktar ofta sitt intresse mot människor på flykt, mestadels flickor och kvinnor, som tvingas till prostitution för att kunna betala resan till exempelvis Sverige.

Kvinnor är i högre grad utsatta för sexualbrott än män. I Sverige 2017 var

10,7% av kvinnorna och **1,6%** av männen

16 - 84 år utsatta för sexualbrott i.

I Sverige bor också kvinnor som blivit utsatta för sexuellt våld i sina hemländer eller under flykt. FN beräknar att

1 av 5 kvinnor

som behövt fly på grund av till exempel konflikter och naturkatastrofer har utsatts för sexuellt våld.

Källor: UN Women, Brottsförebyggande rådet (Brå), SCB, Polismyndigheten, EIGE, Närhälsan Västra Götalandsregionen

**JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN**